

Lisätiedot:

varhaiskasvatuspäällikkö Annika Hiitola, puh. 050 341 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Palvelusetelin käyttöönotosta osana Kauniaisten varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa on päätetty vuonna 2018 (SOVV 23.5.20218 § 44: <https://kauniainenfi.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20182669-7>). Talousarviokäsittelyn yhteydessä kaupunginhallitus päätti 27.11.2023 § 206 tavoitteeksi 175 000 euron pysyvän vuosittaisen menosäästön palvelusetelien osalta, jos valiokunnat toteavat tämän kokonaisuudessaan järkeväksi.

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä asukkailleen sisällöltään sellaisena ja siinä laajuudessa kuin varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään. Varhaiskasvatuksessa voidaan antaa palvelun käyttäjälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) mukainen palveluseteli. Hankittaessa palveluja toiselta palveluntuottajalta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta.

Kauniaisissa varhaiskasvatuksen palveluseteli on tulosidonnainen, ja sen tavoitteena on ollut perheiden valinnanvapauden toteutuminen. Käytännössä siis palveluseteli on myönnetty kaikille sitä hakeneille perheille. Tulosidonnainen palveluseteli parantaa palvelujen saatavuutta perheiden tulotasosta riippumatta.

Palvelusetelituottajat Kauniaisissa valitsevat opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnat. Hyväksytyjä palvelusetelituottajia ovat Norlandia Graniitti, ICEC Kauniainen, ICEC Kilo, Daghemmet Lyan ja Daghemmet Grytet. Aiemmin on palvelusetelituottajina toiminut muitakin Espoossa sijaitsevia varhaiskasvatusyksiköitä, mutta käytännössä niissä ei ole ollut asiakkaita Kauniaisista.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen paikkamäärän riittävyys suhteessa kysyntään on aiheuttanut usean vuoden ajan haasteita, mutta tilanne on korjaantunut vuosina 2022–2023 uusien kunnallisten yksiköiden avautumisen sekä palvelusetelin käytön lisääntymisen myötä. (kts. esim. tilinpäätös 2023). Palveluseteli edellyttää ainakin pääosin yksityiseltä palveluntuottajalta vähintään kunnallisen varhaiskasvatuksen tasoista palvelua. Yksityisen palvelutuotannon palvelumuodon ja tuottajan valinta kuuluu asiakkaalle mahdollistaen siten valinnanvapauden toteutumisen.

Kunta voi vaikuttaa palvelusetelillä tuotetun varhaiskasvatuspalvelun hintaan määrittelemällä hintakaton tai antaa hinnan muodostua markkinoiden kysynnän ja tarjonnan ehdoilla. Hintakatto on kunnan asettama yläraja sille, minkä hinnan palvelun tuottaja voi periä palvelusta. Hintakaton asettaminen on tarkoituksenmukaista silloin, kun halutaan turvata palvelujen saatavuus perheille tulotasosta riippumatta. Yksityisen hoidon tuen kuntalaisän korottaminen ei takaa asiakasmaksun kohtuullisuutta. Kauniaisissa on mahdollistettu

palvelusetelituottajille enintään 50 €/kk ns. profiililisen periminen asiakkailta kunnallista varhaiskasvatuksen asiakasmaksua vastaavan omavastuusuuden lisäksi, mutta yksikään Kauniaisissa toimiva palvelusetelituottaja ei peri profiililistä tällä hetkellä.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelin sääntökirjaa on päivitetty keväällä 2024 tuoden sisältöön aiempaa tehokkaampaa palveluohjausta, taloudellisempaa määräaikojen kautta tapahtuvaa valikointia sekä korostamalla sitä, että varhaiskasvatuksen palveluseteli ei ole subjektiivinen oikeus ja varaamalla siten kunnalle oikeuden olla myöntämättä palveluseteliä esim. taloudellisesta syystä. Myös palvelusetelin arvon laskentatapaa tarkistetaan sääntökirjaluonnoksessa. Varhaiskasvatuspalveluissa arvioidaan, että tavoiteltu vuosisäästö on mahdollinen näillä toimenpiteillä viimeistään vuonna 2025.

1.8.2024 alkaen palvelusetelin myöntämiselle sovelletaan seuraavia periaatteita:

- Varhaiskasvatuksen palveluseteli myönnetään toimintavuoden aikana eli muulloin kuin toimintakauden alkaessa ainoastaan, jos kunnallisten yksiköiden täyttöaste vastaavassa kieliryhmässä on vähintään 92 %.
- Varhaiskasvatuksen palveluseteliä ei myönnetä lapselle, jolla edeltävän neljän kuukauden aikana on ollut, tai hänelle on myönnetty kunnallinen varhaiskasvatuspaikka.
- Mainituissa tilanteissa perheen on mahdollista hyödyntää yksityistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella.

Kauniaisten kaupungin hallintosäännön 20 § mukaan valiokuntien yleiseen toimivaltaan kuuluu päättää toiminta-avustusten ja muiden avustusten myöntämisestä ja valvoa niiden käyttöä. Opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnille kuuluu lisäksi 21 § mukaan kaupungin alueella tapahtuvan yksityisen päivähoiton valvonta sekä varhaiskasvatuksen järjestämispaikoista päättäminen, sekä varhaiskasvatuksen palvelusetelin määrästä ja myöntämisperiaatteista päättäminen. Lisäksi valiokunnat hyväksyvät varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajat.

Asiasta on käyty keskusteluita Kauniaisissa toimivien palvelusetelituottajien kanssa 25.3.2024. Vastaava päätös on tehty ruotsinkielisessä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnassa 10.4.2024.

Sivistystoimenjohtaja Mikael Flemmich:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta merkitsee yllä olevan selvityksen tiedokseen ja päättää, että varhaiskasvatuksen palveluseteli pysyy edelleen osana varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa Kauniaisissa. Palvelusetelin myöntämiselle sovelletaan 1.8.2024 alkaen seuraavia periaatteita:

- Varhaiskasvatuksen palveluseteli myönnetään toimintavuoden aikana eli muulloin kuin toimintakauden alkaessa ainoastaan, jos kunnallisten yksiköiden täyttöaste vastaavassa kieliryhmässä on vähintään 92 %.
- Varhaiskasvatuksen palveluseteliä ei myönnetä lapselle, jolla edeltävän neljän kuukauden aikana on ollut, tai hänelle on myönnetty, kunnallinen varhaiskasvatuspaikka.

- Mainituissa tilanteissa perheen on mahdollista hyödyntää yksityistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella.

.....

Puheenjohtaja Satu Mollgren esitti asian palauttamista valmisteluun.

Valiokunta oli yksimielinen asian palauttamisesta.

Päätös:

Asia palautettiin valmisteluun suullisin evästyksin.

SOVV 29.05.2024 § 32

351/02.05.00.00/2021

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta käsitteli varhaiskasvatuksen palvelusetelitoiminnalle asetettua säästötavoitetta kokouksessaan 17.4.2024 § 19. Valiokunta päätti palauttaa asian valmisteluun suullisin evästyksin.

1. Kustannukset: mitä säästöjä syntyy, miten kustannukset vaikuttavat perheisiin

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen keskimääräinen kustannus vahvistetaan toimintavuosittain. Laskelmien pohjana käytetään edellisen vuoden tilinpäätöksen lukuja, joissa on huomioitu vyörytykset varhaiskasvatuksen yleisistä kustannuksista, toimialan yleisistä kustannuksista ja kaupungin yleisistä kustannuksista. Kustannukset muutetaan kuluvan vuoden tasoon käyttämällä deflatoitimerkintä edellisen vuoden indeksikerrointa. Yksikkökustannuksista vähennetään kunnan perimä keskimääräinen asiakasmaksu. Alle 3-vuotiaan lapsen kertoimena käytetään 1,75.

Palvelusetelille vahvistetaan joka parittoman vuoden keväällä indeksitarkistettu hinta. Hinnassa ei ole huomioitu niitä vyörytyksiä, jotka vaikuttavat kunnallisen varhaiskasvatuksen kustannuksiin, joten summat eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Palvelusetelin vahvistettu enimmäismäärä yli 3 vuotta täyttäneestä lapsesta on 941 € josta vähennetään palveluntuottajan perheiltä laskutettava omavastuuosuus.

Kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa mahdollisesti olevat täyttämättömät varhaiskasvatuspaikat aiheuttavat kaupungille kiinteitä kustannuksia esim. tilojen suhteen. Yhteensä vuositasolla varhaiskasvatus maksaa sisäisiä kuluja 1 551 618 euroa. Yksittäisen lapsen varhaiskasvatuksen kustannus esim. palvelusetelillä järjestetyssä varhaiskasvatuksessa ei poista kunnalle aiheutuvaa kustannusta kokonaisuudessaan.

Esityksen mukaan palveluseteli myönnetään, jos kunnallisten yksiköiden täyttöaste vastaavassa kieliryhmässä on vähintään 92 %. Suomenkielisten kunnallisten varhaiskasvatussyksiköiden täyttöaste on tämän hetken tiedon mukaan vuoden 2024 syksyllä 90,85 %, ja ruotsinkielisten varhaiskasvatussyksiköiden 90,97 %. Täyttöasteet ovat molemmissa kieliryhmissä selvästi korkeammat kuin vuoden 2023 syksyllä.

Täyttöasteen laskennassa esiopetusikäisten lasten täyttämättömien paikkojen (suomenkielinen varhaiskasvatus: yhteensä 8 paikkaa, ruotsinkielinen

varhaiskasvatus: yhteensä 5 paikkaa) on arvioitu täyttyvän toimintavuoden aikana esiopetusikäisillä lapsilla. Kotikunta on perusopetuslain mukaan velvollinen osoittamaan esiopetusikäiselle lapselle esiopetuspaikan välittömästi tarpeen ilmetessä esim. kuntaan muuton yhteydessä, eikä esiopetusikäisille lapsille myönnetä palveluseteleitä. Lisäksi on huomioitu lasten tuen tarpeisiin liittyvät paikkatarpeet esim. ryhmäkoon pienennykset. Tammikummun päiväkodin suomenkielisen varhaiskasvatuksen kapasiteetiksi on huomioitu 2 lapsiryhmää.

Jotta täyttöaste 92 % saavutetaan, tulisi suomenkieliseen kieliryhmään sijoittua 3 alle esiopetusikäistä lasta ja ruotsinkieliseen kieliryhmään 1 alle esiopetusikäinen lapsi ennen kuin palveluseteleitä myönnetään toimintavuoden kuluessa. Lasten ohjaaminen kunnalliseen varhaiskasvatukseen, kunnes täyttöaste molemmissa kunnallisissa kieliryhmissä on saavuttanut 92 %, toisi palveluseteleissä säästöjä $941 \text{ €} \times 4 = 3\,764 \text{ €}$ / kuukaudessa, jos lapset ovat yli 3 -vuotiaita, tai $6\,587 \text{ €}$ kuukaudessa, jos lapset ovat alle 3-vuotiaita.

Koska palveluseteli on harkinnanvarainen etuus, sen saamisen rajoittaminen mahdollistaa kunnan menojen karsimisen tätä kautta. Perheille jää kuitenkin oikeus halutessaan käyttää yksityisen hoidon tukea lapsensa varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, jos kunnan tarjoama varhaiskasvatus ei vastaa perheen toiveisiin. Yksityisen hoidon tuki on lakisääteinen, ja lakisääteisen osan lisäksi kaupunki on päättänyt yksityisen hoidon tuen kuntalisistä seuraavasti:

Kunta	alle 3-v päiväkotitai, ryhmäperhepäiväkotit	alle 3 v perhepäivähoito	alle 3 v työsopimussuhteinen hoitaja	osapäivähoito, kaikki hoitomuodot
Kauniainen	740	370	570	0

Kunta	yli 3-v päiväkotitai, ryhmäperhepäiväkotit	yli 3 v perhepäivähoito	yli 3 v työsopimussuhteinen hoitaja	maksuttomaan esiopetukseen osallistuvan lapsen varhaiskasvatuksesta maksettava kuntalisä
Kauniainen	490	210	210	100

Toimintakaudella 2023–2024 kunnan kuukausittainen kustannus eri varhaiskasvatusmuodoissa on ollut seuraava, huomioimatta huoltajien maksamaa asiakasmaksua.

	Kunnallinen päiväkotit	Palveluseteli	Yksityisen hoidon tuki
Lapsi yli 3 v	1 326	941	682,28 (= 192,28 + 490)
Lapsi alle 3 v	2 320	1646,75	932,28 (= 192,28 + 740)

2. Päätösten vaikutukset lapsiin, perheisiin, ja yksityisiin palveluntuottajiin

Opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnat valitsevat/hyväksyvät Kauniaisissa toimivat palvelusetelituottajat. Hyväksytyt palvelusetelituottajat ovat Norlandia Graniitti, ICEC Kauniainen, ICEC Kilo, Daghemmet Lyan ja Daghemmet Grytet.

Kauniaisissa toimivat yksityiset palveluntuottajat voivat muutoksen jälkeenkin täyttää ryhmänsä ja yksikkönsä toimintakauden alkaessa palvelusetelin turvin, jolloin muutos ei vaikuta niiden saamiin tuloihin tai toimintaan heti kauden alussa. Esitetty muutos voi vaikuttaa uusien lasten ottamiseen yksiköihin palvelusetelin tuella toimintakauden kuluessa.

Ruotsinkielisten palveluseteliyksiköiden palveluseleitä tarkastellaan toimintavuoden aikana suhteessa ruotsinkielisen kunnallisen varhaiskasvatuksen täyttöasteeseen, ja suomenkielisen palveluseteliyksikön palveluseleitä tarkastellaan toimintavuoden aikana suhteessa suomenkielisen varhaiskasvatuksen täyttöasteeseen. Englanninkielisen palveluseteliyksikön palveluseleiden suhteen tarkastellaan lapsen äidinkieltä, kotikieltä ja suunniteltua koulukieltä. Jos lapselle on suunniteltu englanninkielistä koulupolkua, voidaan palveluseteli tapauskohtaisen harkinnan kautta myöntää, vaikka kunnallisen varhaiskasvatuksen täyttöaste olisi matalampi kuin 92 %.

Kauniaisissa toimivat palveluseteliyksiköt ottavat asiakkaiskseen kauniaislaisten lasten lisäksi myös muilla paikkakunnilla asuvia lapsia. Kauniainen myöntää palvelusetelin vain Kauniaisissa asuville lapsille, joten yksityisen hoidon tuki tai kotikunnan myöntämä palveluseteli on muilla paikkakunnilla asuville lapsille ainoa tapa käyttää yksityistä varhaiskasvatusta Kauniaisissa.

3. Lapsivaikutusten arviointi

Koska kaupungissa on päätetty jatkossa keskittää esiopetus kaupungin omaksi toiminnaksi, kuntalaisten ohjaaminen ensisijaisesti kunnan omien palvelujen piiriin tukee lapsen yhtenäistä, eheää opinpolkua. Kuitenkin alle esiopetusikäisille lapsille tarjolla olevat erilaiset varhaiskasvatuksen vaihtoehdot mahdollistavat perheille valinnanvapauden. Palvelusetelin yksityiseen varhaiskasvatukseen voi saada toimintakauden alkaessa, tai sillä edellytyksellä, että kunnallisen varhaiskasvatuksen paikat ovat vähintään 92 %-sesti käytössä.

Kauniaisten kaupungin hallintosäännön 20 § mukaan valiokuntien yleiseen toimivaltaan kuuluu päättää toiminta-avustusten ja muiden avustusten myöntämisestä ja valvoa niiden käyttöä. Opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnille kuuluu lisäksi 21 § mukaan kaupungin alueella tapahtuvan yksityisen päivähoiton valvonta sekä varhaiskasvatuksen järjestämipaikoista päättäminen, sekä varhaiskasvatuksen palvelusetelin määrästä ja myöntämisperiaatteista päättäminen. Lisäksi valiokunnat hyväksyvät varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajat.

Sivistystoimenjohtaja Mikael Flemmich:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta päättää merkitä yllä olevan selvityksen tiedokseen ja katsoo, että varhaiskasvatuksen palvelusetelien rajoittaminen yllä olevan selvityksen mukaisesti on kokonaisuudessaan järkevää:

- Palveluseteli on harkinnanvarainen etuus, sen saamisen rajoittaminen mahdollistaa kunnan menojen karsimisen tätä kautta.
- Perheille jää oikeus halutessaan käyttää yksityisen hoidon tukea lapsensa varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, jos kunnan tarjoama varhaiskasvatus ei vastaa perheen toiveisiin.

Samalla valiokunta päättää, että varhaiskasvatuksen palveluseteli pysyy edelleen osana varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa Kauniaisissa. Palvelusetelin myöntämiselle sovelletaan 1.8.2024 alkaen seuraavia periaatteita:

- Varhaiskasvatuksen palveluseteli myönnetään toimintavuoden aikana eli muulloin kuin toimintakauden alkaessa eli elo- syyskuussa ainoastaan, jos kunnallisten yksiköiden täyttöaste vastaavassa kieliryhmässä on tarkasteluajankohtana 30.9. vähintään 92 %.
- Varhaiskasvatuksen palveluseteliä ei myönnetä lapselle, jolla edeltävän neljän kuukauden aikana on ollut, tai hänelle on myönnetty kunnallinen varhaiskasvatuspaikka.
- Mainituissa tilanteissa perheen on mahdollista hyödyntää yksityistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella.

.....

Puheenjohtaja Satu Mollgren esitti varapuheenjohtaja Saana Nuutisen ja jäsen Riina Plosilan kannattamana seuraavaa:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta päättää merkitä yllä olevan selvityksen tiedokseen ja katsoo, että varhaiskasvatuksen palvelusetelin rajoittaminen yllä olevan selvityksen mukaisesti voisi heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa:

- Palveluseteli on harkinnanvarainen etuus, sen saamisen rajoittaminen mahdollistaa kunnan menojen karsimisen tätä kautta vain mikäli yksittäisissä ryhmissä on vapaata tilaa.
- Perheille jää oikeus halutessaan käyttää yksityisen hoidon tukea lapsensa varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, jos kunnan tarjoama varhaiskasvatus ei vastaa perheen toiveisiin. Yksityisen hoidon kustannukset perheelle ovat korkeammat kuin palveluseteli. Vain kieliryhmän huomioivat rajoitukset asettaisivat perheet eriarvoiseen asemaan kielen, varallisuuden ja elämäntilanteen perusteella.

Samalla valiokunta päättää, että varhaiskasvatuksen palveluseteli pysyy edelleen osana varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa Kauniaisissa. Palvelusetelin myöntämiselle sovelletaan 1.8.2024-30.7.2025 seuraavia periaatteita:

- Varhaiskasvatuksen palveluseteli myönnetään toimintavuoden aikana eli muulloin kuin toimintakauden alkaessa eli elo- syyskuussa ainoastaan, jos kunnallisten yksiköiden täyttöaste vastaavan kieliryhmän olemassa olevissa lapsiryhmissä on tarkasteluajankohtana 30.9. vähintään 92 % tai se on lapsen ja perheen edun mukaista. Perheellä on säilyttävä mahdollisuus varhaiskasvatuskielen valintaan.
- Varhaiskasvatuksen palveluseteliä ei myönnetä lapselle, jolla edeltävän neljän kuukauden aikana on ollut, tai hänelle on vastaanotettu kunnallinen varhaiskasvatuspaikka, ellei paikan vaihtamiseen kunnallisesta yksityiseen ole lapsen tai perheen edun mukaista syytä.
- Mainituissa tilanteissa perheen on mahdollista hyödyntää yksityistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella.

Valiokunta oli esityksestä yksimielinen.

Päätös:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta päättää merkitä yllä olevan selvityksen tiedokseen ja katsoo, että varhaiskasvatuksen palvelusetelien rajoittaminen yllä olevan selvityksen mukaisesti voisi heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa:

- Palveluseteli on harkinnanvarainen etuus, sen saamisen rajoittaminen mahdollistaa kunnan menojen karsimisen tätä kautta vain mikäli yksittäisissä ryhmissä on vapaata tilaa.
- Perheille jää oikeus halutessaan käyttää yksityisen hoidon tukea lapsensa varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, jos kunnan tarjoama varhaiskasvatus ei vastaa perheen toiveisiin. Yksityisen hoidon kustannukset perheelle ovat korkeammat kuin palveluseteli. Vain kieliryhmän huomioivat rajoitukset asettaisivat perheet eriarvoiseen asemaan kielen, varallisuuden ja elämäntilanteen perusteella.

Samalla valiokunta päättää, että varhaiskasvatuksen palveluseteli pysyy edelleen osana varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa Kauniaisissa. Palvelusetelin myöntämiselle sovelletaan 1.8.2024-30.7.2025 seuraavia periaatteita:

- Varhaiskasvatuksen palveluseteli myönnetään toimintavuoden aikana eli muulloin kuin toimintakauden alkaessa eli elo- syyskuussa ainoastaan, jos kunnallisten yksiköiden täyttöaste vastaavan kieliryhmän olemassa olevissa lapsiryhmissä on tarkasteluajankohtana 30.9. vähintään 92 % tai se on lapsen ja perheen edun mukaista. Perheellä on säilyttävä mahdollisuus varhaiskasvatuskielen valintaan.
- Varhaiskasvatuksen palveluseteliä ei myönnetä lapselle, jolla edeltävän neljän kuukauden aikana on ollut, tai hänelle on vastaanotettu kunnallinen varhaiskasvatuspaikka, ellei paikan vaihtamiseen kunnallisesta yksityiseen ole lapsen tai perheen edun mukaista syytä.
- Mainituissa tilanteissa perheen on mahdollista hyödyntää yksityistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella.